ہدیتاً — سید اسحاق حسین صاحب پیرزادہ مارہرہ ضلع ایٹہ

یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِیْنَ

الحمد للہ کہ این رسالہ

نافعہ از تالیف لطیف ذی الفضل والکمال جامع العلوم

مولانا مولوی حافظ مشتاق احمد صاحب انبہٹوی عم فیضہ

مسمّٰی بہ

ضابطہ در تحصیل رابطہ

مع

تکملہ

کہ از تازہ افادات مولانا مولوی حافظ احمد علی صاحب بٹالوی سلمہ ربہ

مدرس مدرسہ اسلامیہ مؤلف نصرۃ المقلدین است

حسب ارشاد

سید امتیاز علی صاحب منصف

باینڈین آرمی پریس لودیانہ بکمال صفائی طبع شد

يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين
الحمد لله که این رساله
نافعه از تالیف شریف ذی الفضل والکمال
جامع العلوم مولانا مولوی حافظ شاه احمد حسن صاحب امبهٹوی عم فیضه
مسمّی به
ضابطه
در تحصیل
رابطه
مع
تکمله
که از تازه افادات مولانا مولوی حافظ احمد علی صاحب بٹالوی سلمه ربه
مدرس مدرسه اسلامیه و مؤلف نصر المقلدین است
حسب الارشاد سید ممتاز علی صاحب
منصف

حق حق حق

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ الذی لا الٰہ الا ہو والصلوٰۃ والسلام علیٰ من لا نبیّ بعدہٖ
وعلیٰ آلہٖ وصحبہٖ وعلیٰ کل من تابعہ۔ اما بعد میگوید احقر الانام احد من العوام
راجی مغفرۃ ذی الجلال والاکرام عاصی مشتاق احمد نام کہ حسب ارشاد
واجب الانقیاد حاجی الحرمین الشریفین برگزیدۂ رب المشرقین مخدوم
ومکرم اخی الاعظم منشی سید† امتیاز علی چشتی صابری امروہی کہ از

† اول سید صاحب بزمانہ طالب علمی بشرف بیعت عارف ربانی شیخ اکبر ثانی عالم فاضل حضرت حافظ سید محمد حسین صاحب عرف حضرت حافظ بانکی صاحب رحمۃ اللہ علیہ خلیفہ حضرت حافظ موسیٰ صاحب رحمۃ اللہ علیہ مانکپوری چشتی صابری وقادری مشرف گشتند و چند رسایل علم طرف پیش حضرت موصوف مطالعہ نمودند و بعد وصال شیخ اول خود رحمۃ اللہ علیہ فخر بیعت مرشدی مولائی مدظلہم حاصل کردند و بوجہ علو استعداد و فیض خداداد مجاز ہم گشتند ۱۲ +

خلص مسترشدان حضرت وسیلتنا فی الدارین وقائدنا فی الکونین مرشدنا
جناب حافظ محمد صابر علی صاحب چشتی صابری رام پوری (متع اللہ
المسلمین بطولِ حیاته ونفع العالمین ببرکاتِ ذاته) اند در مسئله تصور شیخ
سطری چند می نگارد و هرچه درین باب در کتب ثقات دیده است یا از
بزرگی شنیده ایجاز آنبوک قلم می سپارد- پس بدانکه فرموده است شیخ
مشائخنا فی الحدیث حضرت مولانا شاه ولی اللہ صاحب محدث رحمة اللہ
علیه در رساله "قول جمیل" که "رکن اعظم سلوک در طریقه بزرگان چشتیه ربط قلب
با شیخ خود است"۔ و ملاحظه نمودن صورت وی بطور تعظیم چرا که اللہ جل شانه
را مظاهر کثیره است و هر یک عابد را مظهری بمقابله وی پیش می آید- و هم
ازین وجه در شرع شریف حکم استقبالِ قبله و استوا بی کیفیت وی
سبحانه تعالی بر عرش وارد گشته است و همین سر است که فرمود رسول
اکرم صلی اللہ علیه وسلم وقتیکه یکی از شما در نماز باشد پیش خود بزاق نیندازد
که اللہ ما بین مصلّی و قبله است و ازین قبیل است سوال فرمودن

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم از جاریہ سوداؐ کہ اللہ کجاست پس اشارت کرد
جانب آسمان باز فرمود من کیستم پس اشارت کرد بانگشت خود سوی آسمان
یعنی اللہ تعالیٰ شمارا فرستادہ است یعنی حضرت رسول فرستادہ خدا اند
پس حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمود این جاریہ مومنہ است و عبارتہا
قَالُوْا والرُّکْنُ الْاَعْظَمُ رَبْطُ الْقَلْبِ بِالشَّیْخِ عَلٰی وَصْفِ الْمَحَبَّۃِ وَالتَّعْظِیْمِ
وَمُلَاحِظَۃُ صُوْرَتِہٖ۔ قُلْتُ اِنَّ لِلّٰہِ تَعَالٰی مَظَاہِرَ کَثِیْرَۃً فَمَا مِنْ عَابِدٍ
غَبِیًّا کَانَ اَوْ ذَکِیًّا اِلَّا وَقَدْ ظَہَرَ بِحِذَائِہٖ صَارَ مَعْبُوْدًا لَہٗ فِیْ مَرْتَبَۃٍ وَلِہٰذَا
السِّرِّ نَزَلَ الشَّرْعُ بِاِسْتِقْبَالِ الْقِبْلَۃِ وَالْاِسْتِوَاءِ عَلَی الْعَرْشِ وَقَالَ رَسُوْلُ
اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ اِذَا صَلّٰی اَحَدُکُمْ فَلَا یَبْصُقْ قِبَلَ وَجْہِہٖ
فَاِنَّ اللّٰہَ تَعَالٰی بَیْنَہٗ وَبَیْنَ الْقِبْلَۃِ وَسَأَلَ جَارِیَۃً سَوْدَاءَ فَقَالَ اَیْنَ اللّٰہُ فَاَشَارَتْ
اِلَی السَّمَاءِ فَسَاَلَہَا مَنْ اَنَا فَاَشَارَتْ بِاِصْبَعِہَا تَعْنِیْ اللّٰہُ اَرْسَلَکَ فَقَالَ ہِیَ
مُؤْمِنَۃٌ۔ انتہیٰ۔ و در منہیہ این مقام میفرمایند کہ حق تعالیٰ را در
عالم مثال تجلی ہست کہ ہر شخص حسب مناسبت استعداد خود ادراکش

می نماید انتهی - وحضرت شیخ المحدثین مولانا شیخ عبد الحق محدث رحمۃ اللہ علیہ
در مجموعۃ الرسائل والمکاتیب خود از منہج السالک منجملہ آداب ذکر میفرمایند
عبارتہ چہارم مدد جستن بدل نزد شروع در ذکر بہمت شیخ کہ ذکر از وی
دارد - واگر بزبان نیز ندا کند شیخ را وفریاد خواہد از وی نیز رواست اگر
حاجت بدان افتد - گفت مؤلف کتاب رحمۃ اللہ علیہ گفت شیخ جربا
باوی چون آغاز کند ذکر را حاضر آرد صورت شیخ را در دل ومدد جوید
از وی زیرا کہ دل شیخ محاذی ومقابل دل شیخ شیخ است تا حضرت
نبویہ ودل نبی صلی اللہ علیہ وسلم دایم التوجہ است بحضرت اللہ تعالی
شانہ وہمیشہ روی دل وی بدان سوی ست پس ذاکر چون صورت
شیخ در دل بست واز نور ولایت وی مدد جست - میرسد مددہا از
حضرت اللہ بر دل سید المرسلین صلی اللہ علیہ وسلم واز دل سید المرسلین
بر دلہای مشایخ بترتیب و بترتیب - ومیرسد تا بشیخ وی واز دل شیخ
بدل وی پس توانائی می یابد بر کار فرمودن ذکر - چہ طالب در بدایت

حال بر مثال طفل است که او را توانائی نیست بر کار فرمودن آله بر وجهی که

تاثیر کند و کارگر افتد و مقصود بر آید - اگرچه شمشیر حق در دست اوست که

ذکر است اما توانائی بر شمشیر زدن جز همت صورت نه بندد - فرمود پیغمبر

صلی اللہ علیہ وسلم الذِکرُ سَیفُ اللّٰہِ - وقوت همت بدون نبی السیف بدست

آید صلی اللہ علیہ وسلم قوله تعالیٰ وَاِنِ استَنصَرُوکُم فِی الدِّینِ فَعَلَیکُمُ

النَّصرَ - اِنتهیٰ - وحضرت مولانا سید شاہ محی الدین قادری ویلوری[۵]

فصل الخطاب از وصایای شیخ اجل نامی مولانا زین الدین خوافی نقل

میفرمایند - اَلسَّابِعُ رَبطُ القَلبِ بِالشَّیخِ بِالاِعتِقَادِ وَالاِستِمدَادِ

عَلیٰ وَصفِ التَّسلِیمِ وَالمَحَبَّةِ وَالتَّحکِیمِ وَیَکُونُ فِی اِعتِقَادِهٖ اِنَّ

هٰذَا المَظهَرَ هُوَ الَّذِی عَیَّنَہُ الحَقُّ لِلاِفَاضَةِ عَلَیَّ - وَلَا یَحصُلُ لِیَ الفَیضُ

اِلَّا بِوَاسِطَتِہٖ دُونَ غَیرِہٖ - وَلَو کَانَ الدُّنیَا مَملُوَّةً مِنَ المَشَائِخِ -

+ هفتم آنکه قلب خود را باعتقاد و طلب امداد بکمال تعظیم و محبت با شیخ خود تعلق سازد
و چنان عقیده نماید که حق سبحانه همین مظهر را برای فیض رسانیدن من معین
ساخته است اگرچه در دنیا بسیار مشایخ باشند مگر مرا از همین شیخ فیض حاصل خواهد شد-

[۵] ویلور قصبه ایست از مضافات مدراس و احقر بزیارت صاحبزاده شاه صاحب مشرف گشته که حالا بر جای والد موصوف مرحوم جانشین اند مسند ۱۲ احمد علی عفی عنه

وَمَتیٰ مَا یَکُوْنُ فِیْ بَاطِنِ الْمُرِیْدِ تَطَلُّعٌ اِلیٰ غَیْرِ شَیْخِہٖ لَمْ یَنْفَتِحْ بَاطِنُہٗ
اِلَی الْحَضْرَۃِ الْوَحْدَانِیَّۃِ فَالْاِنْسَانُ فِی الْجِھَاتِ وَلَہٗ بَدَنٌ وَّرُوْحٌ
وَاللّٰہُ سُبْحَانَہٗ مُنَزَّہٌ عَنِ الْجِھَاتِ فَحِکْمَتُہٗ اقْتَضَتْ لِاسْتِفَاضَۃِ
مَنْ ھُوَ فِی الْجِھَۃِ عَنِ الْفَیَّاضِ الْحَقِّ الَّذِیْ لَیْسَ فِی الْجِھَۃِ۔ اَنْ عَیَّنَ
لِلْبَدَنِ الْاِنْسَانِ الْمُرَکَّبِ مِنَ الْکَثْرَاتِ الْکَثِیْرَۃِ جِھَۃً وَّاحِدَۃً
یَکُوْنُ تَوَجُّھُہٗ مِنْ تِلْکَ الْجِھَۃِ الْوَاحِدَۃِ اِلَی الْحَضْرَۃِ الْوَحْدَانِیَّۃِ
وَھِیَ الْکَعْبَۃُ فِیْ عَالَمِ الْاَجْسَامِ وَالْاَبْدَانِ۔ وَعَیَّنَ لِلرُّوْحِ
الْاِنْسَانِیِّ الَّذِیْ ھُوَ مَھْبَطُ اَنْوَارِ الصِّفَاتِ الْاِلٰھِیَّۃِ جِھَۃً

واگر جانب دیگر ہم در باطن مرید اسیر باشد باطنش جانب حضرت اللہ کشادہ نخواہد شد۔
چراکہ انسان در جہات است وبرائی وی بدن وروح نہادہ اند۔ واللہ سبحانہ از جہات
پاک است پس حکمتِ خداوندی برائی فیض رسانیدنِ این پائی بند جہات از
جانب فیاض مطلق کہ در جہتی نیست چنان تقاضا کرد کہ برائی انسان کہ مرکب است
از اجزائی کثیرہ یک جہۃ معین کرد کہ توجہ وی از ہمین جہۃ باشد وآن کعبہ است در
عالم اجسام۔ وبرائی روح انسانی کہ جائی ورود فیوض خداوندی است ہم یک جہتی مقرر فرمود

وَاحِدَةً يَكُوْنُ مِنْ تِلْكَ الْجِهَةِ تَوَجُّهُهُ اِلَيْهِ تَعَالٰى وَتِلْكَ الْجِهَةُ هِيَ رُوْحَانِيَّةُ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ عَالَمِ الْاَرْوَاحِ۔ فَكَمَا لَا يُقْبَلُ الصَّلٰوةُ اِلَّا بِالتَّوَجُّهِ اِلَى الْكَعْبَةِ لَا يَحْصُلُ التَّوَجُّهُ اِلَى اللّٰهِ اِلَّا بِاِتِّبَاعِ رَسُوْلِهٖ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَرَبْطِ الْقَلْبِ بِنُبُوَّتِهٖ +

و بعد ازین سفر باید۔ وَمِنْ هٰهُنَا يُعْرَفُ اَنَّ الْمُنَاسَبَةَ بَيْنَ الْمُفِيْضِ وَالْمُسْتَفِيْضِ فِيْمَا يَتَعَلَّقُ بِالْاِسْتِفَاضَةِ شَرْطٌ۔ وَقَدْ وَرَدَ فِيْ بَعْضِ الْاَحَادِيْثِ عَلٰى مَا اَثْبَتَ الْمَشَائِخُ قَدَّسَ اللّٰهُ اَرْوَاحَهُمْ فِيْ كُتُبِهِمْ۔ اِنَّ الشَّيْخَ فِيْ قَوْمِهٖ كَالنَّبِيِّ

کہ ازان جہتہ توجہ وی باشد وآن جہتہ در عالم ارواح روح رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم است پس چنانکہ قبول نشود نماز بغیر توجہ بسوئی قبلہ معظمہ ہمچنان توجہ الی اللہ حاصل نمیشود مگر باتباع رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و ربط قلب بہ نبوت وی ۱۲ اسد +

+ وازینجا معلوم شد کہ مناسبت مابین مفیض (فیض رسانندہ) و مستفیض (فیض گیرندہ) شرط فیض گرفتن است و مطابق روایت مشایخ در بعض احادیث وارد شدہ کہ شیخ در قوم چون نبی است

فِی ذِمَّتِهٖ فَلَا بُدَّ لِلْمُرِیْدِ اَنْ یَّتَوَجَّهَ اِلٰی شَیْخِهٖ بِرَبْطِ قَلْبِهٖ مَعَهٗ
وَیَتَحَقَّقُ اَنَّ الْفَیْضَ لَا یَجِیْءُ اِلَّا بِوَاسِطَتِهٖ وَاِنْ کَانَ الْاَوْلِیَاءُ
کُلُّهُمْ هَادِیِّیْنَ وَمَهْدِیِّیْنَ یَعْتَقِدُ کُلَّهُمْ وَیَدْعُوْلَهُمْ
لٰکِنَّ اِسْتِمْدَادُهُ الْخَاصُ وَاِسْتِفَاضَتُهٗ یَکُوْنُ مِنْ
رُوْحَانِیَّةِ شَیْخِهٖ وَحْدَهٗ وَیَعْلَمُ اَنَّ اِسْتِمْدَادَهٗ مِنْ
شَیْخِهٖ اِسْتِمْدَادُهٗ مِنَ النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ
وَسَلَّمَ فَاِنَّ شَیْخَهٗ مُتَعَلِّقٌ مُسْتَمِدٌّ بِشَیْخِهٖ وَشَیْخُهٗ
بِشَیْخِهٖ اَیْضًا هٰکَذَا اِلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ

در امت خود پس لازم است مرید را که متوجه جانب شیخ خود گردد۔ دل را با وی متعلق گرداند
و بداند که نمی آید فیض لیکن بواسطۂ وے اگرچہ اولیا اللہ ہدایت کنندگان
ہستند ہمہ را نیک اعتقاد کند و برائے ہمہ دعائے نیک کردہ باشد لیکن طلب
مدد و طلب فیض صرف از یک روحانیت شیخ خود کند و اعتقاد نماید کہ این استمداد
از شیخ فی الواقع طلب مدد از حضرت رسول است صلی اللہ علیہ وسلم زیرا کہ شیخ
طالب از شیخ خود و شیخ شیخ از شیخ خود ہمچنین ہم ز رسول اکرم صلی اللہ علیہ

وَعَلٰی اٰلِہٖ وَسَلَّمَ فَھُوَ مُسْتَمِدٌّ بِالْحَقِیْقَۃِ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ وَھُوَ مِنَ الْحَقِّ جَلَّ اسْمُہٗ سُنَّۃَ اللّٰہِ الَّتِیْ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّۃِ اللّٰہِ تَبْدِیْلًا وَالرَّبْطُ بِالْقَلْبِ مَعَ الشَّیْخِ اَصْلٌ کَبِیْرٌ فِی الْاِسْتِفَاضَۃِ بَلْ ھُوَ اَصْلُ الْاُصُوْلِ۔ وَلِھٰذَا بَالَغَ الْمَشَایِخُ قَدَّسَ اللّٰہُ اَرْوَاحَھُمْ فِیْ رِعَایَۃِ ھٰذَا الشَّرْطِ۔ اِنْتَھٰی مُخْتَصَرًا۔ ونیز در فصل الخطاب میگوید کہ حضرت مولانا شاہ ولی اللہ صاحب در رسالہ انتباہ در بیان سلسلہ چشتیہ صابریہ می نگارند کہ+

مطلوب دیگر آنست کہ صورت مرشد پیش خود تصور کردہ بعدہ ذکر گوید الرفیق ثم الطریق در حق ایشانست و برائی نفی

وآلہ وسلم طالبان امداد ہستند و خود رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم از حضرت اللہ جل جلالہ طالب مدد میباشند۔ ہمین است عادت اللہ برائی رسانیدن فیوض۔ الحاصل تعلق قلب با شیخ اصل کبیر است در استفاضہ بلکہ اصل الاصول است۔ ولہذا مشایخ قدس اللہ ارواحہم در رعایت این شرط مبالغہ و تاکید فرمودہ اند ۱۲ منہ +

خواطر اثر تمام دارد بلکہ حضرت سلطان الموحدین وبرہان العاشقین
حجۃ المتوکلین شیخ جلال الحق والشرع والدین مخدوم مولانا قاضی
خان یوسف ناصح قدس اللہ سرہ العزیز چنین میفرمایند کہ صورت
مرشد کہ ظاہرا دیدہ میشود مشاہدۂ حق تعالیٰ در پردۂ آب وگل است
اما صورت مرشد کہ در خلوت نمودار میشود آن مشاہدۂ حق تعالیٰ است
بی پردۂ آب وگل کہ اِنَّ اللّٰہَ خَلَقَ اٰدَمَ عَلٰی صُوْرَتِ الرَّحْمٰنِ
وَمَنْ رَاٰنِیْ فَقَدْ رَاَی الْحَقَّ در حق او درست شدہ است بیت
گر تجلّی ذات خواہی صورت انسان ببین۔ ذات حق را آشکارا اندر او خندان ببین
وحضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدس سرہ در جلد دوم مکتوبات خود

+ این عبارت رسالہ انتباہ در فتاوای مولانا عبد الحی صاحب مرحوم نیز منقول است
صفحہ ۳۵۹ ۔جلد دوم ۱۲۔منہ +

‡ قال فی الفصوص تجلی در صورت انسانی اجمع وافضل تجلیات است ۔ وشنیدن
موسیٰ علیہ السلام ندا ر انی انا اللہ وحدیث رأیت ربی فی احسن صورۃٍ ۔ ومن
رآنی فقد رأی الحق شہود عدل اند بجواز تجلیات ۔ ۱۲ منہ +

در مقامے سفر بابند خواجه محمد اشرف در ورزش نسبت رابطه را نوشته
بودند که بحدی استیلا یافته است که در صلوٰة آنرا مسجود خود میبینند
و می بینند و اگر فرضاً نفی کنند منتفی نمیگردد محبت اطوار این دولت
متمنای طلاب است از هزاران مگر یکی را بدهند صاحب این معامله
تام المناسبت است محتمل که باندک صحبتِ شیخ مقتدا جمیع کمالات
او را جذب نماید رابطه را چرا نفی باید که او مسجود الیها ست نه مسجود له
چرا محاریب و مساجد را نفی نکنند ظهور این قسم دولت سعادتمندان را
میسر است تا از جمیع احوال صاحب رابطه را متوسط خود دانند و در
جمیع اوقات متوجه او باشند در رنگ جماعت بیدولت که خود را
مستغنی دانند و قبله توجه را از شیخ خود منحرف سازند و معامله خود
برهم زنند۔ انتهی بلفظه الشریف ۔

و حضرت عروة الوثقی خواجه محمد معصوم نور الله مرقده در مکتوبات
خود مریدان سلسله مجددیه را تعلیم میدهند که ذکر تنها بی رابطه موصل

نیست البتہ رابطہ تنہا موصل است عبارت بلفظہ این است ذکر تنہا
بی رابطہ مسطورہ و بی فنافی الشیخ موصل نیست اگرچہ ہر چند از اسباب
وصول است لیکن مشروط برابطہ محبت و فنا در شیخ است آری تنہا
رابطہ تنہا بارعایت آداب صحبت و توجہ و التفات شیخ بی التزام طریق
ذکر موصل است - بعد ازین میفرمایند - بزرگان این طریقہ گفتہ اند
مصرع سایہ رہبر بہ است از ذکر حق - اشارت بطریق رابطہ کردہ اند
کہ عبارت از حفظ صورت شیخ است بطرزیکہ درین طریق معہود است
یعنی طریق رابطہ طالب مبتدی را سودمندتر است از ذکر - ہر چند
ذکر فی نفسہ شرافت و فضل دارد - الی ان قال بیت زان وی
چشم تست احول معبود تو پیر تست اول - انتہی ملتقطاً +
اینست حال تصور شیخ کہ بچہ تاکید اکابران صوفیہ و حکیمان
امت محمدیہ علی صاحبہا الصلوات والتحیۃ طالبان سلاسل خود را
ارشاد نمودہ اند - و این شغل برزخ را ماخذی است از حدیث نبوی

یک[†] صحابی وقت بیان حدیث میفرماید وَاللهِ لَكَاَنِّیْ اَرٰی رَسُوْلَ اللهِ
صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ یعنی قسم بخدا گویا که می بینم حضرت رسول الله
صلی اللہ علیہ وسلم را۔ الخ در رسالہ رفع الستر مولانا عبد الحی رحمۃ اللہ علیہ
برحاشیہ حدیث مذکور میگوید بِهٰذَا الْحَدِیْثِ وَاَمْثَالِهِ الْوَارِدَةِ
فِی الصِّحَاحِ اسْتَنْبَطُوْا جَوَازَ تَصَوُّرِ الشَّیْخِ وَلَهٗ وَجْهٌ وَلٰكِنَّهٗ
لَا یُفْحِمُ[‡] الْمُنَاظِرَ - اِنْتَهٰی - وہم مولانا عبد الحی مرحوم بر فتوی مولوی
عبد العلی مدراسی کہ برای اثبات شغل برزخ نوشتہ بودند تصدیق
صحت فرمودہ اند مجموعہ جلد دوم صفحہ ۳۵۹ - و مولانا محمد قاسم
نانوتوی چشتی صابری رحمۃ اللہ علیہ در مکتوبی از مکتوبات خود میفرمایند
اگر شیخ را رابطہ خود تصور کند چہ باک - کہ محمد رسول اللہ پس از

[†] اخرج ابو نعیم فی حلیۃ الاولیا - والخلاد فی جامعہ بسندہما عن عبد اللہ
بن مسعود قال واللہ لکانی اری رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فی غزوۃ
تبوک الی آخر الحدیث ۱۲ - رفع الستر

[‡] من الافحام خاموش گردانیدن کسی را بحجت وخصومت و فرو ماندہ یافتن کسی را از سخن وحجت ۱۲ منہ

لا آلہ الا اللہ بہمین جانب مشیر است انتہی۔ اگر گوئی کہ بعض علماً
شغل برزخ را ناجایز گفتہ اند۔ گویم منع فرمودنِ ایشان محمول است
بر اینکہ شخصی ہمہ تن قال معرا از حال رابطہ شیخ را بحدی اعتقاد کند
کہ در افاضۂ فیوض مستقل داند واسطہ و ذریعۂ پندارد والا فلا
ہکذا افادنی شیخی و استادی مولانا قاری محمد عبد الرحمن المحدث
الپانی پتی ناقلاً من استادہ المولی المحدث المشتہر فی الآفاق مولانا
محمد اسحاق رحمۃ اللہ علیہ و مصنف فصل الخطاب مولانا شاہ محی الدین
قادری بعد نقل عبارات طرفین میگوید ازین بیان ہویدا ست کہ
شغل برزخ بعروض قباحات لاحقہ مقبوح است والا در اصل قباحت
ندارد۔ بلکہ شرط صحت تبتل+ است کما مر آنفاً عوام درین مقام نیز
افراط تفریط بسیار دارند و شغل برزخ را مطلقاً غیر جایز گویند طرفہ
آنکہ با وجود دعوی ارادت بر تضلیل شیوخ سلسلۂ خود حکم میکنند انتہیٰ

+تبتل از دنیا بریدن بجہت خدا تعالیٰ۔ کقولہ تعالیٰ تبتل الیہ تبتیلا ۱۲ منہ

تنبیہ۔ درین روزہا باستماع رسیدہ کہ بعض مشایخ وقت بدعتی اختراع کردہ اند یعنی تصاویر عکسی خود تیار کنانیدہ مریدان را سپد ہند وایشان بہ تعظیم تمام آنرا میدارند گو یا مشابہتی با اہل اصنام بہم رسانیدہ اند وبعضی از ایشان پیران خود را حاضر وناظر علی الاطلاق اعتقاد میکنند۔ فَنَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنْ ھٰذَا الْاِعْتِقَادِ وَعَنْ ذَالِكَ الْفَسَادِ +

خاتمہ رسالہ مشتمل بر چند فواید

وشرایط دوازدہ تسبیح خاندان چشت ومتعلقات آن

بدانکہ شیخ ما حضرت حافظ محمد صابر علی صاحب چشتی صابری

+ حضرت مرشدنا دام برکاتہ خلیفہ حضرت زبدۃ الاولیا شاہ کریم بخش صاحب رامپوری صابری رحمۃ اللہ علیہ ہستند وحضرت ممدوح خلیفہ خاص حضرت عمدۃ المحدثین تاج الکاملین مولانا محمد بخش صاحب چشتی صابری رحمۃ اللہ علیہ بودند ومولانا موصوف خلیفہ حضرت حبیب الواصلین شاہ امام علی چشتی صابری بودند وحضرت شاہ صاحب

مدظلہم العالی بعدازیں کہ این خاکسار را در سلسلۂ عالیہ خود بیعت فرمودند
وطریقہ دوازدہ تسبیح ذکر جہر مختصر فرمودہ حوالہ بندہ کردند دران میفرمایند
واضح باد کہ ذکر جہر نفی و اثبات کہ آنرا دوازدہ تسبیح خاندان چشت میگویند
بعد ادای تہجد میخوانند بارعایت ملاحظہ و واسطہ ہنگام گفتن لا الہ تصور کند کہ آنچہ
ماسوائی اللہ است از دل بیرون کردم و در حین الا اللہ ملحوظ سازد کہ نیست
معبودی و موجودی بجز ذات حق۔ وطریق رعایت ملاحظہ و واسطہ
آنست کہ چہرۂ مرشد کہ مربی وقت است بسن چہاردہ سالگی خیال نمودہ
بر دل خود ضرب کند یعنی خود را بصورت شیخ و شیخ را بسن مذکورہ بالا

اجازت وخلافت از حضرت پیر دستگیر شیخ المشایخ سید شاہ امیر الدین سلپہاکوی
رحمۃ اللہ علیہ باسند الی آخر السلسلۃ العالیۃ القدسیۃ الصابریۃ الچشتیہ۔ باوجود
تعلقات اہل وعیال بغایت مجردانہ ومتوکلانہ بسر می برند۔ وباوصف مرض دائمی
وضعف لازمی زیادہ از سی سال گذشتہ می باشند کہ بریک وضع بودہ بر دولتخانۂ
خود بمقام رامپور ضلع سہارنپور در اوراد و اشغال و مراقبات و مجاہدات مصروف
می باشند وطالبان صادق را فیضہا می رسانند۔ جزاھم اللہ خیر
الجزاء ۱۲ منہ

تصور کردہ عین خویش ملاحظہ نماید و دو صد بار لا الٰہ الا اللہ کہ نفی و اثبات
است بملاحظہ تمام بخواند مگر بعد دفعہ سوم یا پنجم یا ہفتم محمد رسول اللہ
(صلی اللہ علیہ وسلم) گوید و چہار صد بار الا اللہ کہ اثبات است بگوید
پانصد بار اللہ اللہ بعدہٗ یک صد بار یک ضربی اللہ گوید۔ انتہی مختصراً
اَقُول شغل برزخ را طوریکہ حضرت مرشدنا تعلیم فرمودہ اند از دیگر
طرقے کہ برائے شغل ہذا مقرر کردہ اند بغایت سہل و موثر مینماید زود در
طالب صادق جذبی پیدا می آرد و از خود دشش میسر باید۔ وہمچنان
مولانا محمد اکرم قدس اللہ سرہٗ در اقتباس الانوار تحریر فرمودہ اند بیت
کار کن کار و بگذر از گفتار + کاندریں راہ کار دارد کار*
وَفِی هٰذَا کِفَایَۃٌ لِمَنْ لَّهٗ دِرَایَۃٌ۔ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ اَوَّلًا وَّاٰخِرًا

* وشنیدم از زبان الہام ترجمان محسن و ملجا و مناحضرت سائیں توکل شاہ صاحب
نقشبندی دام برکاتہم کہ رابطہ برزخ شیخ تا مقام فنا فی الشیخ لابدی است از اں پس
صورت پاک رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم در عالم مثال جلوہ گر شدہ تربیت میفرمایند
از اں بعد ذات بحت حق سبحانہ وتعالیٰ خود طالب جانباز و عاشق جہاں نازرا از ید

ظَاهِرًا وَبَاطِنًا ـ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَحَبِيْبِهٖ
دَائِمًا اَبَدًا وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ لَيْلًا وَّنَهَارًا سِرًّا وَّجِهَارًا ـ

قدرت خود میگیرد و میبرد تا آنکه فضلش حسب استعداد طالب و موافق تقاضا حکمت خویش میخواهد ـ انتہی ـ راقم الحروف میگوید حضرت شاہ صاحب مجذوب سالک و شیخ کامل وقت خود ہستند ـ چند مدتہا بر مزار پر انوار خواجہ خواجگان والی ہندوستان حضرت خواجہ غریب نواز معین الحق والدین رضی اللہ عنہ وارضاہ عنی ریاضت و مجاہدہ پیش بردند و از بزرگی کہ در خاندان عالیشان چشتیہ بودند تربیت یافتند ازاں بعد حسب اشارت باطنی و اجازت آں بزرگ چشتی در پنجاب آمدہ از حضرت خواجہ قادر بخش جہان خیلی قادری نقشبندی رحمۃ اللہ علیہ کہ شیخ کامل و مکمل وقت خود بودند مشرف بیعت شدہ اجازت و خلافت یافتند و حالا بمقام انبالہ مرجع للالاب ہستند از دور و دراز طالبان خدامی آیند و فیضہا میگیرند سلمہم اللہ تعالی ـ و ہم شنیدم از زبان معارف بیان عمدۃ مشائخ زمان صاحب التمکین و العرفان حضرت شاہ محمد شیر صاحب نقشبندی ادام اللہ برکاتہم کہ در تصور شیخ ہمیں سند کافیست کہ رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم فرمود (نظر کردن جانب روی علی عبادت است) اقول یافتم حدیث ہذا در صواعق محرقہ ابن حجر مکی کہ بحوالہ طبرانی و حاکم از عبد اللہ بن مسعود روایت کردہ کہ فرمود حضرت سید المرسلین صلوٰۃ اللہ وسلامہ علیہ و علی آلہ و صحبہ اجمعین اَلنَّظْرُ اِلٰى وَجْهِ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ ـ وجہ استنباط ظاہر است چرا کہ نظر سوئی شئی مستلزم تصور وی ضرور است پس بواسطہ نظر تصور را عبادت قرار دادند ـ فافہم ٭

حرّر یوم الثُّلثاء شهرِ شعبانِ المُعظَّم سنۃِ ألفٍ و ثلاثمائۃٍ وعشرۃٍ من ہجرۃِ النّبویّۃِ علیٰ صاحبہا الصّلوۃُ والتحیّۃُ

صورۃ ما قرظہ رئیس العلماء عریف الفضلاء جامع العلوم الظاہرۃ والباطنۃ ذی الفضل والکمال المشہور بالالسنۃ والافواہ حضرت مولانا محمد عبد اللہ ٹلونڈوی متع اللہ المسلمین بطول حیوتہ ونفع المستفیضین بدیں بقاءہ

للہِ دَرُّ المُؤلِّفِ الادیبِ حیثُ اَتیٰ بالتحقیقِ العجیبِ فی اثباتِ تصوّرِ الشیخِ الذی ہو الطریقُ الانیقُ الموصِلُ الی المطلوبِ علی النّہجِ الغریبِ فی اصطلاحِ الصُّوفیّۃِ الصّافیۃِ یُسمّٰی بالرّابطۃِ۔ فالحمدُ للہِ علی ذالکَ و

أَنَا الْعَبْدُ الْمِسْكِيْنُ الْمُفْتَقِرُ إِلَى اللهِ الْمُدْعُوُّ مُحَمَّد عَبْدُ الله
عَفَى اللهُ عَنْهُ

هذا ما انشأ كاتب الرسالة لتفهيم الذكي الشاعر اللبيب
المولوي الحكيم المنشي تصدق حسين بٹالوي دام علمه وقدره

قَدْ فَرَغْتُ مِنْ كِتَابَةِ هٰذِهِ الرِّسَالَةِ فِي يَوْمِ الْعَاشِرِ
مِنْ شَهْرِ شَوَّالِ الْمُكَرَّمِ سَنَةِ أَلْفٍ وَثَلٰثِمِائَةٍ وَعَشَرَةٍ
مِنْ هِجْرَةِ النَّبَوِيَّةِ عَلٰى صَاحِبِهَا الصَّلٰوةُ وَالتَّحِيَّةُ وَ
وَطَالَعْتُ هٰذِهِ الرِّسَالَةَ الْوَجِيْزَةَ النَّافِعَةَ فِي أَثْنَاءِ
التَّحْرِيْرِ فَوَجَدْتُ دَلَائِلَهَا كَافِيَةً وَبَرَاهِيْنَهَا
شَافِيَةً وَأَقْوَالَهَا مُسَلَّمَةً عِنْدَ أَرْبَابِ الْاِنْصَافِ
فَلَيْسَ لِلْمُعَارِضِيْنَ الْقَاصِرِيْنَ إِلَّا الْاِعْتِسَافُ نَعَمْ
مَا قَالَ الْمُؤَلِّفُ فِي الرَّبْطِ بِحُسْنِ الضَّبْطِ عَلٰى وَجْهٍ أَنِيْقٍ

مع غايةٍ من التدقيق كيف لا وقد ألّفه العالم
الفاضل المحدّث الفقيه جامع المعقول والمنقول
حاوي الفروع والاصول مولانا المولوي مشتاق احمد
سلّمه الله الصمد ودام بالفيض والمجد وانا العبد القاصر
في الهمّت۔ تصدّق حسين
حيرت بتالوي عفي عنه

تکمله

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد لولیه والصلوة والسلام علی نبیه محمد وآله وصحبه اما بعد میگوید
احقر العباد وخادم العلماء والفقراء احمد علی عفا عنه العفو الولی بٹالوی
که دریں ایام رساله نافعه اعنی ضابطه در تحصیل رابطه از تازه تالیفات
مجمع العلوم صاحب التالیفات الشریفه جامع الحسنات لا تحصی ولا تعد
مولانا مولوی حافظ مشتاق احمد سلمه الله الصمد وافاض علی المستفیضین
فیضه المجدد بوساطت مکرمی ومخلصی ذی العلم والفضل والقول والعمل
حاجی الحرمین الشریفین اعنی جناب مولوی منشی سید امتیاز علی صاحب
امروہوی حال منصف بٹاله بمطالعه احقر قلیل البضاعت رسید ومعه
حکم جناب موصوف صادر شد که بریں رساله تقریظی بنویسد لوح تیار کند

از مطالعهٔ رسالهٔ مذکوره نهایت محظوظ گشتم و فی الواقع مولانا مؤلف رساله
آنچه درین باب باقوال علماء و فضلاء راسخین و مشائخ مستندین ایراد فرموده
برای تسلیم طبعان غیر مجادلین کافی و وافی است لیکن بعض ابنای
زمان را که بر اقوال علما چندان اعتماد ندارند و سوای قرآن و حدیث بر
زبان ایشان بظاهر نمیگذرد اگر جای قیل و قال باشد امکان دارد و بنا بر علیه
بخدمت منصف صاحب ذکر کرده شد فرمودند که درین مسئله اگر دلیل
از کتاب و سنت نقل کنی مناسب است این بی بضاعت اگرچه لیاقتی
ندارد و خوب میداند که هیچ محض است اما الامر فوق الادب را
ملحوظ داشته آنچه در رای ناقص درین مسئله بعض دلائل کتاب و سنت
بر سبیل عجلت در آمد بر ارباب خبرت ظاهر میسازد و امید از علمای راسخین اینکه
جائیکه قصوری یابند بر قصور مستدل حمل نمایند و جائیکه صحیح یابند او را بدعای
خیر یاد فرمایند و ما ارید الا الاصلاح ما استطعت و ما توفیقی
الا بالله و هو نعم الوکیل

بداں اسعدک اللہ فی الدارین کہ تصور شیخ کہ مسمّی است برابطہ از اعظم وسایل موصلہ الی المطلوب است و ہر گز در قسمی از اقسام شرک داخل نیست زیراکہ شیخ کامل چونکہ واصل الی اللہ ہست پس ہر کہ از فیض صحبت و معیت او استفاضہ و استفادہ دارد بلاشبہ از اعظم صفات او حصہ وافرہ حاصل خواہد نمود و درین مسئلہ دلیل از کتاب و سُنّت و آثار موجود است۔ قال اللہ تعالیٰ† یَاۤ اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَکُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِیْنَ۔ الآیہ وجہ دلالت بر مدعا اینکہ اللہ تعالیٰ مومنین را اوّل امر بتقوی اللہ فرمود و بعد ازاں صورت حصول تقوی درین آیت القا فرمود و گفت کونوا مع الصادقین یعنی خوف خدا کہ ہست از اجتہاد و ایجاد طبیعت دریافت نمودہ حاصل نتواں کرد چراکہ اذہان مختلفہ تعیین آں نتوانند کرد بلکہ حصول تقوی بایں طور کنید کہ معیت و صحبت صادقین نمائید کہ ایشان بجہت صدق در قول و عمل

---

† ای مومناں از خدا بترسید و ہمراہ راست گویاں باشید ۱۲ منہ

واجب الانقیاد والمعیۃ ہستند و فی الواقع متقیان ہم ایشانند زیراکہ جزو اعظم تقوی صدق است نمی بینی کہ بعد درجہ انبیا درجہ صدیقین است* کہ بباعث غلبہ صدق الی اقصی مراتب الامت رسیدہ اند پس معیت ایشان موصل الی التقوی است کہ در شرع مطلوب است و تاکید آں باقصی غایت آمدہ وظاہر است کہ معیت ایشان وجوہ مختلفہ دارد معیت در حالت حیات ایشان و معیت بعد ممات ایشان و معیت الحیات را اہم مراتب متعددہ است بعضہا فوق بعض اول آنکہ ہمراہ ایشان در خلوت وجلوت و حضر سفر باشد۔ دوم آنکہ در حالت غیبت اقتدا باقوال و افعال و حرکات وسکنات ایشان نماید۔ سوم آنکہ با اینہمہ در وقت خلوت خاطر خود را از جمیع وساوس دور کردہ تصور ویاد ایشان کند و وجود ایشان را روبروئی خود یا خود دار وبروئی ایشان حاضر دانستہ استفادہ نماید و بازار محبت و رابطہ را گرم سازد و چنانچہ استفادہ از مشائخ غائبین بحد تواتر رسیدہ و معیت بعد الممات

* اشارہ ہست بآیت فاولئك مع الذین انعم اللہ علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین وحسن اولئك رفیقا ۱۲ منہ

هم دو مرتبه وارد اول آنکه بر قبر ایشان حاضر شده تصور نموده استفاده و استغاثه
نماید و این هر دو صورت نیز از کبرای صحابه و غیرهم مروی است و کتب اهل سنت
ازین مضمون مملو هستند الغرض معیت صادقین که درین آیت شریف امر
بآن وارد شده بهمه وجوه و مراتب معیت مذکوره را شامل است زیرا که لفظ معیت
درین آیت عام واقع شده است و تخصیص بعض افراد بدون مخصص صحیح نیست
و شک نیست که شیخ کامل منجمله صادقین است پس تصور الشیخ الموصوف
بالصدق که منجمله افراد معیت الصادقین است و آیت بعمومها اورا شامل است
ما مور به است و هو المطلوب اما بعض احادیث که نیز درین مسئله بنظر انصاف
باید دید اول حدیث که آنرا ترمذی و غیره روایت نموده *عن صفوان بن عسال رض
قال جاء اعرابی جهوری الصوت فقال یا محمد الرجل یحب القوم ولما یلحق
هو بهم فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم المرء مع من احب۔ هذا حدیث

* یعنی از صفوان بن عسال رض مروی است که مردی صحرائی بلند آواز حاضر شده گفت یا محمد (صلی الله علیه وسلم) شخصی قومی را که هنوز بآن ملاقات نکرده است دوست میدارد چگونه است پس فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم که هر مرد همراه آنکس است که اورا دوست میدارد۔ این حدیث صحیح است ۱۲ منه

صحیح۔ انتہیٰ۔ ازین حدیث مستفاد میشود کہ حشر ہر شخص ہمراہ محبوب او خواہد شد
پس اگر محبوب او نیک مرد است این محب ہمراہ او باشد و اگر بد است نیز ہمراہ
او باشد و ظاہر است کہ بہر مرتبہ کہ محبت محب ہمراہ محبوب او در دنیا خواہد بود
ہما نقدر معیت او در حشر ہمراہ محبوب او خواہد شد و تصور الشیخ المحبوب کہ منجملہ
وسایل و افراد تکمیل محبت است مستلزم معیت است زیرا کہ در حدیث معیت
المحبوب را از لوازم و ثمرۂ محبت شمردہ اند پس تصور الشیخ نیز موصل الی المعیۃ
الشیخ فی الحشر خواہد شد و ہو عین مطلوب فی التصور۔ دوم حدیث التحیات
فی الصلوٰۃ کہ در وی لفظ السلام علیک ایہا النبی وارد است و این سلام
بلفظ خطاب چنانچہ در زمان ہدایت نشان سرور کائنات علیہ افضل الصلوٰۃ
والتسلیمات بر زبان ہزارہا صحابہ حاضرین و غائبین جاری بود ہمچنان بعد
انتقال آنجناب بعالم برزخ ہمین خطاب بر زبان صحابہ و تابعین و غیرہم الی
الآن ساری ماند لہٰذا بعض علماء محدثین و فقہاء معتبرین در کتب خویش
فرمودہ اند کہ نمازی در وقت گفتن سلام علیک ایہا النبی خطاب بآنحضرت

صلی اللہ علیہ وسلم کنند گویا روبروی آنحضرت ایستادہ سلام عرض میکنند
وقصد حکایت معراج نہ کنند و این منجملہ خصائص آنحضرت صلی اللہ علیہ
وسلم است نیز اکہ غیر نبی صلی اللہ علیہ وسلم را در نماز بلفظ خطاب یاد نتوان کرد
چنانچہ علامہ قسطلانی وزرقانی کہ از علماء حدیث مشہور اند باینمعنی تصریح
نمودہ اند وامام غزالی وشیخ ابن حجر مکی وصاحب درمختار ورد المحتار و
علامہ عینی وملا علی قاری رح وغیرہم نیز در کتب خویش ہمچنین نوشتہ اند
من شاء فلینظر فی کتبہم۔ امام غزالی رح در احیاء العلوم فرمودہ* واحضر فی
قلبک النبی صلی اللہ علیہ وسلم وشخصہ الکریم وقل سلام
علیک ایہا النبی ورحمۃ اللہ وبرکاتہ۔ انتہی الغرض ہرگاہ در عین نماز
کہ محل حضور معبود حقیقی است خطاب بآنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
واحضار آنجناب روبروی خود یا احضار خود بدرگاہ آنحضرت بطریق حدیث
از جمہور علماء دین متین ثابت است وظاہر است کہ خطاب واحضار بدون

* یعنی حاضر کن در دل خود نبی صلی اللہ علیہ وسلم را و وجود کریم او را و بگو سلام باد بر تو ای نبی و رحمت خدا و برکات او ۱۲ منہ

تصوفات بابرکات سید کائنات علیه افضل الصلوات والتسلیمات
که شیخ الکل فی الکل هستند نمیتوانند شد پس تصور آنحضرت صلعم
وسلم یا تصور الشیخ که نائب آنجناب است خارج از نماز چگونه جا
نخواهد بود — سوم از احادیث و آثار و اقوال و افعال علماء ذوی
مشائخ ذوی الاعتبار که در باب استمداد و استغاثه منه
اهل السنة بحد تواتر محقق و مقبول (مثل زبدة الآثار
للشیخ المحدث الدهلوی و بهجة الاسرار وغیره وغیره رسائل)
استدلال بر تصور الشیخ المستمد منه میتوان کرد وجهش اینکه در مستمد و مستمد
تعلقی باید که بدان سبب فیضان از مستمد منه بسوی مستمد عاید گردد و این
صورت بدون تصور المستمد منه که از مستمد غائب است متصور نمیتواند شد پس استمداد
را تصور المستمد منه لازم است و هرگاه استمداد بدون تصور المستمد منه متصور نشد تصور الشیخ المستمد
منه ثابت گشت و هو المطلوب حالا بر یک دو عبارت ختم کرده می آید امام
شعرانی رحمه الله در میزان خود از بعض کمل اولیاء الله نقل فرموده که ایشان

رویت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مدام میسر شتند* وقد بلغنا
عن ابی الحسن الشاذلی وتلمیذہ ابی العباس المرسی رح
وغیرهما انهم کانوا یقولون لو احتجبت عنا رویۃ رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم طرفۃ عین ما عددنا انفسنا
من جملۃ المسلمین۔ انتہی۔ و این رویت نبود مگر در عالم تصور سبحان اللہ
این بزرگواران از عدم رویت اشرف کائنات علیہ افضل الصلوات
گو فقط یک لحظہ باشد خود را از جملہ مسلمانان نمی شمردند اللهم ارزقنا
نصیبا منہ بحرمۃ نبیک الحبیب المختار صلعم وحضرت
محمد عاشق رح پھلتی خلیفہ شاہ ولی اللہ رح محدث دہلوی (کہ از ایشان
شاہ عبد العزیز رح بعد وفات والد خود تکمیل سلوک فرمودہ اند) در رسالہ
سبیل الرشاد طریقہ تعلیم دادہ مرشد خود نقل میفرمایند اگر وقت

* وتحقیق مارا خبر رسیدہ است از ابو الحسن شاذلی وشاگرد ایشان ابو العباس مرسی
وغیرہ رح کہ ایشان میگفتند اگر یک لحظہ از ما دیدار رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم محجوب شود
خود را از جملہ مسلمانان نمی شمریم ۱۲ منہ

دوری شیخ کسی استفاضه خواهد طریقش آنست که فارغ دل وضو ساخته
نماز گذارد و ہمانجا نشسته صورت شیخ که از وی فیض میجوید بجمعیت
و دفع خطرات ملاحظه نماید انتہی ۔ حاصل آنکه تصور شیخ را ماخذ ثبت
از کتاب و سنت و موید است باقوال علماء دین و مشائخ معتبرین
پس در چنین مسئله تصور بدعت یا شرک زعم فاسد است و فهم کاسد
اندکی پیش تو گفتم غم دل ترسیدم ٭ که دل آزرده شوی ورنه سخن بسیار است
وهذا ما ظهر لی فی هذا الباب والعلم عند الله فی ام الکتاب
وهوا علم بالصواب واخر دعونا ان الحمد لله رب العلمین
والصلوٰة والسلام علی خیر خلقه واشرف رسله محمد و
اله وصحبه اجمعین

المرقوم ۲۳ شوال المکرم ۱۳۱۱
ہجری نبوی
صلعم